

ЯРОСЛАВ ВАЙС ВЪРКОЛАК

Превод от чешки: Матилда Бераха-Тефилова, 1988

chitanka.info

1

Тук просто нищо не е могло да се промени. Той зави покрай заобления жив плет на Нойманови, отмина решетката в стил сецесион, която ограждаше вилата на инженер Халер, и бързо пробяга пред модерното бунгало, отделено от тротоара само с грижливо окосена морава. Още един жив плет и след това вече идваха класическите летви, пресечени от ниски бетонни стълбове. Дървена вратичка с кована декоративна дръжка, а върху гранита от едната ѝ страна — строга метална табелка: д-р Мариан Линд. В тази вила бе живял осем години, беше я купил веднага след сватбата с Юлия. Ожениха се набързо, имаха нужда от удобна къща и тази сякаш им падна от небето. На двадесет и седем години той стана доцент в катедрата по биохимия и завеждащият, който тогава чествуваше своята седемдесетгодишнина, беше убеден, че Линд е най-способният му ученик. Фирмата „Бехер“ му заплати царски за препарата, който превъзходно успокояваше бъдещите майки, а при това бе наистина безвреден; толкова безвреден, че позволи и на Юлия да го взема.

Линд покани гости. Колегите от университета го потупваха по рамото, надпреварваха се да му предричат блестящо бъдеще, възхищаваха се от младата госпожа Линд, а после, когато си пийнаха, с носталгия си спомняха своята младост и мечтите за успешна кариера и Нобелови награди. Той се оглеждаше около себе си, беше най-младият от всички присъстващи мъже и все още можеше не само да мечтае за Нобелова награда.

Вярваше в себе си. Фабрики от цял свят купиха лиценз на неговия препарат — само това завинаги му гарантираше живот без финансови проблеми. От този момент той можеше да се посвети изключително на научна работа и на семейството си, нищо друго не го интересуваше.

Стоеше пред вратичката и гледаше табелката. Мина му през ума, че трябваше навреме да я смени: проф. Мариан Линд. Най-младият професор в Свободния университет.

От вилата излезе жена. Позна я, въпреки полумрака при входа на къщата. Беше Юлия. Тя го погледна, в очите ѝ проблесна искрица любопитство, после станаха безразлични; Юлия се обърна към вратата и извика:

— Деца, какво става с вас? Хайде, не бива да караме чичо Рудолф да ни чака.

„Някак много се е забързала да иде при Рудолф“ — помисли си Линд. Преди това не общуваха много. Но сега, когато е сама, изглежда, нещата малко са се променили.

Двете деца излязоха неохотно, на лицата им беше изписано упорство. Трябва да бъде по-строга с тях и от време на време да ги потупва, това никога не вреди, каквито са разглезени — доникъде няма да стигнат. „Строгостта е майка на успеха“ — повтори си той един от своите педагогически принципи. Колко излишни са те сега...

Юлия и децата се приближаваха към вратичката по чакълестата пътечка сред тревата. Ян спря, уплаши се.

— Няма нищо, ела, това куче е като нашия Бики, само че е по-голямо. Голямо, добро куче. Кученце, нали си добро! — каза Юлия и погледна Линд право в очите.

Той не издържа и обърна глава. Юлия винаги умееше да се държи с животните.

— Това куче е добро и тъжно — чу я да казва. — Изглежда, се е загубило и сега си търси пътя към дома. Ако не бързахме да идем при чичо Рудолф, щяхме да се погрижим за него. Но хайде, Ян, Мариан, чичо ни чака!

Искаше му се да се затичат и по-скоро да изчезнат от очите му. Нима през всичките тези години Юлия не можеше да се научи да шофира? Той я уговаряше веднага след сватбата; сега може би се учи, иначе какво ще прави с колата? Но ако бяха тръгнали с кола, сигурно нямаше да ги види. А така ги гледа и чува как бавно вървят по тихата и надменна улица. „Сетивата на животните са дяволски остри“ — отново осъзна професор Линд, докато се отдалечаваше. Той все още долавя какво питат децата. Надушва ги. Можеше ли и през ум да му мине, че някога ще души миризмата на жена си.

Изпръхтя в уличния прах — беше се обадил прастарият инстинкт да тича подир следата, но тутакси се овладя. Трябва да се махне оттук! Обърна се и навел муцуна до земята, се затича обратно покрай

градините, в които през лятото седеше с техните стопани на сгъваеми кресла и играеше карти, докато отзад жените приготвяха вечерята на грил.

Ако можеше, щеше шумно, дълбоко, бясно да се засмее. Вместо това той спря при тъмното петно на ниския зид, помириса го внимателно и с достойнство вдигна задния си крак, както подобава на едър и явно чистокръвен немски дог.

2

Успя да избяга един час след полунощ. Със силните си и здрави зъби (според родословното дърво той беше на две години и половина) прегриза една от летвите под улея за вода. После с летвичката в уста повдигна куката на вратичката, през която му даваха храна, и се промуши през тесния отвор. Оставаше му да пресече двора и да прехвърли каменния зид, върху който бяха набучени строшени стъкла. Скочи толкова леко, че чак се изненада. Внимателно стъпи с меките възглавнички на лапите си между стъклата. Беше свободен.

Ще открият бягството му едва при сутрешното хранене, в седем и половина, преди това никой няма да отиде при кучешките клетки. Имаше достатъчно време, за да излезе от университетския квартал. Тичаше из тъмните улици, избягваше осветените булеварди, опасните открити пространства на площадите и хората, които можеха да го видят. Дори след дългите три месеца все още не беше свикнал.

Теглеше го към дома му. Знаеше, че е безсмислено, трябваше да бяга извън града, някъде, където ще бъде в безопасност, където ще може да се приюти в някой селски чифлик и да изживее на спокойствие онези десет или петнадесет години кучешки живот, който има пред себе си.

Докато беше в клетката, хиляди пъти си представяше този неосъществим миг. Ще отвори дървената вратичка, горната панта приятно ще изскърца (колко дълго се канеше да я смаже!) и съвсем естествено ще мине по чакълестата пътека сред тревата. Ще отвори вратата.

— Здравей, Мариан, как беше? — ще каже Юлия.

— Като всеки ден, нищо ново — ще ѝ отвърне и тя няма повече да пита, добре знае, че той не обича да говори за работата си с хора, които не разбират от биохимия. Ще приказват както всяка вечер, ще обсъждат какво да правят с децата, напоследък са станали невъзможни. И нито той, нито тя ще обелят дума за това, къде е бил през тези три месеца и защо не се е обадил. По безмълвно споразумение ще забравят

и ще продължат да живеят, сякаш нищо не се е случило. Беше си представял този миг до най-малките подробности — дори роклята, която ще носи Юлия, и виковете на по-малкия син Ян от ъгловата стая, където в този миг се бие с Мариан заради някаква играчка.

Сега осъзна колко голяма грешка направи, като се върна да ги види. Те отдавна не са неговото семейство. Трябва да си намери нова глутница — така поне се казва за дивите животни от рода на кучетата. Трябва да мисли за бъдещето, а не за изгубеното минало.

3

Знаеше, че вече е отписан от света. В клетката всеки ден получаваше вестници, веднага след сутрешното хранене. Окачваха ги на дървената стена и интересните новини бяха подчертани с червен молив. Достатъчно беше да лежи на пода и да чете. Вестниците и преди пишеха за него, но рядко на първите си страници и никога толкова много.

Той откри името си в огромно заглавие няколко дни след като му се случи това. Изглежда, Юлия бе съобщила за изчезването му още в края на оная нощ, когато той не се върна у дома и не ѝ се обади по телефона. Отначало полицията предположи, че въпреки досегашните си привычки професорът е отишъл да се повесели някъде, и обяви издирването му едва след като той не се появи и през следващия ден и следващата нощ. Но професор Линд беше изчезнал безследно; как и къде — никой не знаеше.

От катедрата по биохимия той излезе както обикновено няколко минути след шест часа. Пошегува се по навик с чистачката. „Нашият професор беше извънредно точен и внимателен човек — бе казала старата жена на журналистите. — Горкичкият, трябва да му се е случило нещо ужасно.“

В това отношение с нея бяха съгласни всички — правителствените вестници, опозицията и „неутралният“ център.

Както всеки вторник, професор Линд отиде на гости у доцент Зилес, стар ерген и отличен хирург, с когото през последните две години го свързваше тясно сътрудничество. Трябваше да се върне у дома преди десет часа.

„Винаги правеше така, дори не беше нужно да ми телефонира, просто всеки вторник вечеряше при Зилес. Знаете ли, аз ужасно се притеснявам, когато не зная къде е някой от семейството. Моят баща загина при авария и ние с майка ми научихме едва на следващия ден. Беше ужасно — и мъжът ми знае колко се страхувам, ако дори малко

се забави някъде. Затова е много точен, а когато не може да се върне навреме у дома, винаги ми съобщава“ — бе казала Юлия Линд.

Доцент Зилес потвърди, че тази вечер професор Линд наистина дошъл при него след шест часа. Зилес живееше в малка къща в университетския квартал, без прислуга. Заклетият стар ерген умееше да се грижи за себе си, само храна му носеха редовно от университетския ресторант.

„Вечеряхме с колегата Линд както всеки вторник и обсъдихме общите проблеми, отнасящи се до имунологичните реакции и тяхното потискане. Не, не може да се каже, че бяхме приятели, но отлично работехме заедно. Всъщност работим — беше се поправил Зилес в своите показания. — Вярвам, че е жив, че се отнася само за някакво недоразумение. Професор Линд е забележителен учен, един от най-големите в нашата страна.“

„След вечерята — продължаваше Зилес, — когато си казахме доколко е напреднала нашата работа и какво трябва да правим занапред, ние се разделихме. Беше около девет и половина. Не, не го изпратих. Той познава добре моята къща, от години вече се срещаме тук, така че отлично се ориентира сам. Но със сигурност си спомням, че чух как хлопна външната врата. Затваря се трудно, затова трябва да се блъсне доста силно.“

Зилес беше последният човек, който призна, че е видял Линд през онази вечер. Предполагаше се, че професорът се е изгубил някъде по пътя от университетския квартал до дома си. Той рядко пътуваше с колата, обичаше да ходи пеша из вечерния град, още повече че не живееше далеч. Никой от хората, чиито професии ги задължаваха да бъдат навън и през нощта — полицаи, шофьори на таксита и улични продавачи, не позна Линд на снимката, която им показаха. През тази нощ не беше съобщено за никакво убийство, за никакъв скандал или неизяснено сбиване, което би могло да се има предвид. Общо взето, тази нощ беше може би най-спокойната в историята на градската полиция. С изключение на това, че един човек беше изчезнал.

Вестниците пишеха, че е възможно професорът да е отвлечен от гангстерска банда или от някоя велика сила. Но никой не се обади, за да поиска откуп, а на дипломатическия фронт по това време цареше спокойствие. Професорът можеше да бъде убит и от някой маниак. Разследваха миналото на Линд, за да открият дали някой не е имал

причина за отмъщение. Бяха арестувани няколко професионални убийци, но срещу нито един от тях не се намериха каквито и да било доказателства. Тук-таме се появиха свидетели, които твърдяха, че са видели Линд на ски във Вал д'Изер или в самолет на компанията „Сюисер“ по линията Атина–Дакар. Но всеки път се разбираше, че е станала грешка; подозрителният скиор се оказа френски мошеник, а за Дакар бе пътувал инкогнито с любовницата си наследникът на един важен трон. Някакъв журналист излезе с теория, че се касае за психическо разстройство: просто професорът е решил да напусне семейството си и да започне нов живот някъде в уединение. Това изглеждаше съвсем правдоподобно, от време на време се случваха такива неща.

Едно реномирано медицинско списание публикува статия, която много напомняше некролог. Беше подписана от доцент Зилес, в последно време най-близък сътрудник на професор Линд. Той подчертаваше най-вече човешките качества и положителните черти в характера на безследно изчезналия учен, изброяваше заслугите му за модерната медицина и възхваляваше всеотдайната му педагогическа дейност. „Ще бъде преждевременно да скърбим за загубата, която, изглежда, постигна нашата наука. Докато не бъде доказано със сигурност, че професор Линд не е между живите или че поради друга причина не е в състояние да продължи своята работа, трябва да вярваме, че не е напуснал нашите редове и че един ден отново ще се заеме със своето дело и ще довърши това, което така успешно започна“ — казваше в заключение Зилес.

Но постепенно преставаха да пишат за случая и Линд взе да губи интерес към вестниците. Наистина от време на време часове наред се взираше в напечатаната хартия, но главно в страницата, предназначена за минутите на отдих и забавление. Така, наум и без молив, се опитваше да решава кръстословици или ендшпила в неделния шахматен преглед.

4

Беше вечер. Едър немски дог тичаше в бавен тръс по една улица в предградието. Някакъв архитект беше сместил набързо евтини постройки между неизмазаните семейни къщички, пред които се притискаха квадратните дециметри на градинките.

Колкото по-нататък тичаше Линд, толкова по-беден ставаше градът. Всъщност преди това той никога не беше идвал по тези места. Стълбовете на въздушната магистрала закриваха гледката, а той не беше имал никакъв повод да дойде тук долу. Сега си даваше сметка колко различни са тези улици, колко занемарени са в сравнение с квартала, където беше израснал, и квартала, в който се беше заселил, в какви мизерни условия живеят хората тук. От кучешка гледна точка това не беше толкова неприятно. Миризмите от препълнените боклукчийски кофи го привличаха, той постоянно измъкваше от тях по нещо за ядене. Можеше ли някога да му мине през ум, че с такова удоволствие ще гълта кожичките от салами или изсъхнали пилешки кости и че дори ще оближе захвърлената край недовършения изкоп хартия, в която е била увита нечия закуска.

Тук се чувствуваше в безопасност. Малко кучета си позволяваха да му изръмжат, едрият ръст му гарантираше явно превъзходство, а хората предпочитаха да го избягват. Само късно следобед някаква късогледа бабичка, която си беше наумила да го заведе при кождера, безуспешно го примамваше с парче кифла. Самотата беше добре дошла за Линд. Надяваше се, че така по-лесно ще излезе извън града, където ще намери поносими условия за живот. Но какъв ли живот го очакваше?

Към полунощ стигна до покрайнините на града. Постепенно една подир друга затваряха кръчмите. Улиците опустяха. Той започна да се оглежда за някакво леговище. От едната страна на прашния, непавиран път се издигаше сива фабрична стена, от другата — олющени, разнебитени жилищни блокове. Линд нерешително притича

край тях. Неочаквано от стълбичката пред един вход се надигна олюляваща се човешка фигура.

— Ей ти... почакай ме!

Линд спря и се огледа. Бяха единствените живи същества на улицата — той и пияният. Изръмжа.

— Тфу, куче краставо — бавно ломотеше пияният и залитайки, безстрашно взе да се приближава към Линд. — Само не ми се фукай, с нищо не си по-добър от мен. Ако искаш да знаеш, ние двамата с тебе много си приличаме. — Той протегна ръка и непохватно го потупа по главата. — Вече си мислех, че ще избягаш. Ама ти няма да избягаш и няма да хапеш. Щото се страхуваш от мен, разбираш ли? Боиш се. И ще дойдеш с мен у дома. — Той се засмя. — Двамина по-лесно теглят, не е ли така? Разбираш ли?

Линд излая в знак на съгласие.

— Грънци разбираш! — каза пияният. — Ако разбираше, просто от съчувствие към мен щеше да виеш. Знаеш ли колко ми е тъжно?

Линд го прекъсна с провлачен и прочувствен вой.

— Млъквай, изрод такъв! Искаш да ни гепят ченгетата ли? — Мъжът го плесна по муцуната. — Ще събудиш целия град!

Изведнъж той се сепна.

— Ча... чакай, ти разбираш ли ме? Ти сериозно ли разбираш какво ти казвам?

В отговор Линд излая по най-добрия начин — леко и тихо.

— Ама че работа! — каза пияният. — Такова куче, а се шляе ей тъй из улиците. Ами ако не е куче, а таласъм? — Сякаш уплашен от това, което каза, мъжът се поотдръпна три крачки и от разстояние заразглежда Линд. — Знаеш ли какво? Я ме остави на мира... Дявол да го вземе, аз сигурно яката съм се накъркал! Да дрънкам с куче!

Линд го гледаше втренчено и се стараяше погледът му да бъде топъл, приятелски. „Кучешки поглед, изпълнен с преданост — казваше си той. — Не бива да пропускам тази възможност!“

Но в очите на другия се появи страх. Гласът му се разтрепери:

— За бога, я ме остави на мира! Ти си особено куче. Остави ме и се разкарай оттук...

Той обърна гръб на Линд и след няколко неуверени крачки се затича.

С три скока Линд го догони.

— Помощ! — разкрещя се мъжът. — Помооощ!

Лицето му беше сковано от ужас, той се притискаше с гръб към фабричната стена и трескаво я опипваше с ръце.

Линд издаде тих, тъжен вой. Легна по корем и с все сила завъртя приятелски опашка. Това продължи може би няколко секунди, може би няколко минути; нито Линд, нито пияният възприемаха времето, само втренчено сезираха един друг в очите.

После лицето на мъжа започна да възвръща цвета си, устните му престанаха да треперят. Сякаш мисълта, че той, човекът, е господар на всички живи същества — ето, и това странно куче пълзи в краката му! — му помогна да се съвземе.

— Е, щом толкова ме молиш... не, недей да хленчиш, аз не исках да кажа това... щом толкова искаш... хайде...

Тръгнаха заедно. След малко мъжът поклати глава:

— Май никога в живота си не съм изтрезнявал толкова бързо.

Стигнаха до края на тъмната фабрична ограда и свърнаха между жилищните блокове. Линд обикаляше около господаря си, весело въртеше опашка и тихичко лаеше. Изминаха доста път, докато мъжът отново проговори:

— Виж какво, ти... наистина ли ме разбираш? Линд излая.

— Но не можеш да говориш, така ли? — проверяваше мъжът. — Кажи нещо!

Линд само прочувствено изскимтя.

— И какво друго можеш? Знаеш ли да смяташ? Колко прави две и три?

Линд излая пет пъти.

— А девет без три?

— Шест — отвърна Линд.

„Ей какъв късмет ми се падна — помисли си мъжът. — Такова куче! Хубаво и чудесно дресирано. Изглежда, е избягало от някой цирк.“ Утре ще прегледа обявите във вестниците дали не го търсят. Сигурно ще дадат добро възнаграждение за него. А ако никой не го търси, в края на краищата може и да го задържи. И изобщо кой може да докаже, че е чел вестниците? Кой ще го упрекне, че се е погрижил за бедното, прегладняло куче! По кръчмите ще печели сума пари. Куче, което може да смята! Бог знае какво още може, утре ще го поизпита.

Не, по кръчмите не! Нещо по-добро, вариете, цирк. По дяволите, хубави пари ще изкарва с него.

— Можеше направо да ми обадиш, че си дресирано — рече той на Линд, когато измъкна от джоба на мръсното си палто ключа и взе да го пъха в ключалката.

5

Линд се събуди преди разсъмване. Лежеше на голите дъски на пода пред изстиващата печка. Не стана, само въртеше глава и поемаше всички миризми на новия си дом. Вонята от никога непочистваната мръсотия му беше позната вече от улиците — с нея бе пропита цялата тази част на града. Миризмата, по която се разпознава бедността. Киселият дъх на пот от мръсното бельо, струпано на тъжна купчинка в ъгъла на стаята. Животинската и приятна топлина, излъчваща се от мъжа, който спеше спокойно под памучното одеяло без чаршаф. Мирисът на газ, идващ откъм старата олющена готварска печка.

Мъжът отвори очи. Потрепера от студ, който проникна под тънкото одеяло, и с премрежени очи заоглежда стаята. Като забеляза Линд, първо се изненада, после погледът му се проясни от спомена.

— Ти... ти още ли си тук?

Бавно си припомни предишната вечер, колко дълго бе вървял, препъвайки се, към къщи и как бе срещнал странното мислещо куче. Не помнеше всичко точно и последователно. Но едно беше сигурно, че на пода пред печката лежеше огромен немски дог. Гладен дог.

— Искаш ли да плюскаш, кученце?

Линд си призна с учтив лай.

— Ами да! И аз искам. Само че нямаме какво да плюскаме. Е, за едно куче винаги ще се намери нещо. Дори и при мен — и мъжът посочи под мивката. — Но аз без пари няма да се наям.

Той се вгледа внимателно в Линд.

— За теб сигурно ще получи добро възнаграждение. Много пари са отишли, докато те обучат. Разбираш какво ти говорят, смяташ и бог знае какво още можеш. Решил съм да не те връщам. Ще изчакаме някой и друг ден, докато престанат да те търсят и аз разбера какво всъщност умееш, а после... Ще спечелим заедно сума ти мангизи! Само че засега няколко дни ще гладуваме, момче. По дяволите, та аз не знам дори как се казваш.

„Линд. Професор Мариан Линд. Само че това не мога да го излая“ — помисли си Линд, като гледаше тъжно своя нов господар. Тежък живот ги чака.

— Няма как — рече мъжът, сякаш и той мислеше за същото. — Все някак ще се оправим в началото.

Той стана и побутна с крак към Линд книжния чувал под мивката.

— Намери си нещо там — въздъхна той. — Жалко, че не знаеш и да говориш...

През следващите дни започнаха да се упражняват.

Мъжът се хвалеше, че някога преди години бил работил в цирка и понаучил там това-онова. Но от Линд не изискваше нищо друго освен елементарните сметки, които той самият можеше да прави, а също да ходи на задните си крака, като бута количка. Храна и пари все някак успяваше да намери и дълги часове седеше с Линд у дома, пушеше цигари и пиеше бира; носеше си я от близката кръчма в голяма глинена кана. Разказваше му за себе си, за несполуките в живота, за жена си, която го напуснала заради някакъв по-млад и по-хубав, и за друга жена, която пък той напуснал заради по-млада и по-хубава, и за още други жени, които най-вероятно съществуваха единствено в неговото въображение.

Общуването им бе донякъде едностранно. Линд не можеше да му каже нищо, освен да излае „да“ в знак на съгласие или недоволно да изръмжи „не“; от неясния му лай мъжът не можеше да различава друго, а кучешкото гърло и кучешките гласни струни на Линд не му позволяваха нищо повече. Така че разговорът им редовно се насочваше по тясната, но затова пък криволичеща пътечка на логиката на партньора му и Линд със съжаление разсъждаваше дали този човек някога изобщо ще му даде възможност да се изразява. Той демонстративно се взираше пред него в старите вестници, в които онзи му носеше храна, пъхаше в тях муцуната си, опитваше се красноречиво да обръща страниците им, но мъжът изобщо не реагираше.

Докато веднъж... Линд се беше надвесил над вечерния вестник. Под мазното петно разпозна неясната снимка на жена си. В рубриката за обществен живот. Госпожа Юлия Линд, съпруга на безследно изчезналия професор, е присъствувала на приема по случай 650-та

годишнина от основаването на Свободния университет; беше се появила сред обществото за пръв път след изчезването на своя мъж, съпроводена от братовчедата му, господин Рудолф Линд.

Дълго стоя над това съобщение. В края на краищата Рудолф не е най-лошият избор, но... Гласът на мъжа прекъсна мислите му:

— Ти май можеш да четеш, а, Рек? — По-лошо име не можеше да му се измисли.

— Да — излая Линд.

Дългоочакваните думи прозвучаха от устата на мъжа без особено вълнение:

— Тогава ще можеш и да пишеш, така ли? Само че, по дяволите, как да направим, та ти няма да удържиш писалка в лапата си.

Решението беше просто, както всички детски игри. А те бяха последното свястно училище, което стопанинът на Линд беше завършил. Някога той играеше с приятелите си на спиритисти. На голям лист хартия написваха в кръг буквите на азбуката, в горните ъгли слагаха „ДА“ и „НЕ“, а отдолу цифрите. Играчите събираха пръсти върху захлупена чаша и чакаха, докато духовете започнат да я движат по кръга. От буквите, при които чашата спираше, съставяха посланието от отвъдния свят. Мъжът написа с тебешир на пода кръга с буквите. Линд през цялото време нетърпеливо обикаляше наоколо, въртеше опашка и скачаше от радост на гърба му.

— Е, стига, Рек, почакай — смееше се господарят. — Голям номер ще бъде, като си поприказваш с публиката. — От едно дърво до печката той отцепи дълга треска и я пхна в муцуната му. — Хайде, пиши!

Линд започна разговора по-скоро учтиво, отколкото находчиво.

Д-О-Б-Ъ-Р-Д-Е-Н — посочи той.

Мъжът просто занемя от изумление. Това куче можеше да прави невероятни неща! Той го погледна втренчено в очите. Мина доста време, докато глухо и плахо заговори, сякаш едва сега разбираше, че се беше случило нещо извънредно сериозно.

— Ти смяташ. Ти разбираш човешката реч. Ти четеш. Ти пишеш. Умен си като човек, а все пак си куче. Не, това не е току-така! — После се развика — Това е... това е... против природата! Какво си ме зяпнал? Говори! Кажу най-после кой си! Кой дявол те е създал! Хайде, почвай, казвай, дявол да те вземе!

Линд леко и кратко излая „да“. После с треската показа ъгъла над кръга: „ДА“.

6

През онази вечер те двамата с доцент Зилес седяха в трапезарията на неговата едноетажна къщичка до сградата на експерименталната хирургия, чийто ръководител бе доцентът.

— Мисля, че теоретически и що се отнася до частичните опити, ние вече решихме проблема, Линд — каза Зилес. — Всъщност ти го реши. Имунологичната реакция беше най-трудна. Самата операция вече е касапска работа — засмя се той, — съвсем обикновена касапщина. Занаят, който всеки способен хирург ще овладее след двегодишна практика. Но ти си първият в света. Това се цени...

— Нали заедно го постигнахме? — каза Линд. — Впрочем аз се убедих, че ти си вече отличен имунолог.

— Да. Но все едно всички знаят, че главното си свършил ти. Спокойно можеше да го направиш и с друг... фелдшер.

Себебичуването на Зилес беше неприятно на Линд.

— Това, което казваш, е интересно, но е безсмислица. Хайде по-добре да поговорим какво ще правим по-нататък. С кучетата вече приключихме, нищо ново не можем да докажем с тях. Струва ми се, че е дошло времето за клиничен експеримент. С човешки мозък и човешко тяло. Което значи, че трябва да поискаме разрешение.

— Само че никой няма да ни го даде — каза Зилес, докато наливаше кафето. — Нали знаеш какво ще означава това! Представи си само какъв скандал ще вдигне църквата. А и общественото мнение, тази забележителна институция, в която най-тежката дума имат най-гласовитите. Вече виждам как всичките тези прекалено набожни лицемери и съзлививи хуманисти драскат писма до вестниците. Протестираме срещу зверските опити!

— От тях няма защо да се страхуваме. Те винаги са държали повече на животните, отколкото на хората. Мисля си, Зилес, че е настъпил моментът да играем с открити карти. Да публикуваме резултатите и да подготвим почвата за неизбежната последна фаза — експеримента с човек.

— Линд, не забравяй, че един човек не ни е достатъчен... И че не бива да е болен.

— От това най-много се страхувам. За непосветените трансплантацията на мозък неминуемо е свързана с огромен риск. В това отношение трудно ще можем да убедим някого... Може би само ако — както е ставало едно време — го предложим на хора, осъдени на смърт.

Очите на Зилес изведнъж светнаха.

— Линд, все пак за опита разполагаме с двама души. Двама, които със сигурност ще поемат риска, защото знаят колко е незначителен. Разбираш ли?

Линд облещи очи.

— Двама доброволци?

— Ами ти и аз. Или ти няма да го направиш? В името на науката?

— За науката бих направил всичко, но кой ще оперира, докато ние двамата си разменяме мозъците? — Линд се разсмя. — Ти ще трябва да оперираш, Зилес, сега всичко зависи от теб. Така че остава да ми намериш партньор!

Когато по-късно мислеше за този разговор, той се досети, че след вечерята Зилес повече мълчеше, само от време на време кимаше и непрекъснато пушеше. Изглеждаше като че ли духом е някъде далеч. Затова Линд се сбогува по-рано от обикновено и излезе от трапезарията. Нищо повече не помнеше.

Дойде на себе си под ярката светлина на лампите. „Какво е станало — опитваше се да си спомни той, — злополука ли? Как съм се озовал в операционната зала и какво прави тук Зилес?“

Зилес стоеше над него и го пляскаше по бузите.

— Добре е, че дойде в съзнание.

Линд искаше да се раздвижи. Не можа. Аха, още е привързан към масата. А защо няма други от персонала на болницата, къде са сестрите, анестезиологът?

— Какво всъщност е станало с мен? — попита той. Вместо думи издаде само дълъг, нечленоразделен звук, подобен на вой. Опита отново, ала нито езикът, нито гласните му струни го слушаха. „Парализирал съм се, напълно съм се парализирал — мина му през ума, — гласните струни, лицевите мускули, ръцете, краката, всичко.“

Зилес отново се надвеси над него, в ръката си държеше кръгло огледалце.

— Погледни се — каза му той.

От огледалото с уплашени очи го гледаше черно-бялата глава на огромен немски дог.

Зилес остави настрана огледалото.

— Трябваше да го направя. Разбери, Линд, не можех иначе. Науката не бива да се спира пред нищо, ако иска да върви напред. Впрочем аз не те убих. Не си мъртъв, живееш в друг образ. Мозъкът ти е жив! След няколко дни ще свикнеш. Ще намерим начин да се разбираме и да работим съвместно и занаят. Бъди искрен пред себе си, Линд — продължи Зилес. — Ако беше хирург, ти щеше да направиш същото. Трябваше да го направиш, такъв е законът на науката! Само че със скалпела действувам аз. Ти също можеше да опиташ, сръчен си, трябваше само да потренираш. Рано или късно и на теб щеше да ти хрумне това. Аз бях само малко по-бърз.

Зилес говори още дълго, Линд не слушаше приказките му за светостта и устремеността на прогреса. Гледаше с тъжни кучешки очи в угасналия венец на лампите над операционната маса. Опитваше се да мисли. Сега той е куче с човешки мозък. Ето я и първата успешна трансплантация на мозък в историята на науката! Дори и насън не беше си представял така своя принос!...

Зилес го разтърси.

— Е, хайде, Линд, сега трябва да отидеш в клетката. Лично ще се грижа за теб, за да имаш най-големи удобства. Ще останеш там само няколко дни, докато свикнеш с новите условия. После ще те прибера при себе си, никой няма да се учуди, че един стар ерген си е взел куче... Вярвам, че няма да правиш глупости, интелигентен човек си... виждаш как продължавам да се отнасям към теб... Ние двамата още много можем да постигнем заедно, не е ли така?

Линд изръмжа и се опита да му захапне ръката.

Така се озова в клетката, от която по-късно успя да избяга.

Мъжът смътно си спомняше за тревогата, обзела града, когато бе изчезнал прочутият учен. Тогава всяка вечер в кръчмите или по улиците се появяваха полицейски патрули; полицаите преглеждаха внимателно документите и арестуваха всеки, у когото макар и нещичко не бе наред. Значи така. Боже господи, Рек не е куче, а господин професорът. Такъв изискан господин, а спи на мръсния под пред неговата печка. И гълта остатъци, увити във вестник.

— Ре... господин професоре, името ми е Маас — каза той смутено, — можете да разчитате на мен. Не трябва ли да идем в полицията, за да арестуват оня Зилес?

Линд посочи в ъгъла: НЕ.

Полицията не го интересуваше, тя няма да му даде възможност да получи удовлетворението, което си бе наумил. А и не искаше жена му и децата да примират от ужас при мисълта, че техният съпруг и баща се е превърнал в куче.

— Щом мислите, че не бива, значи не бива — съгласи се мъжът. Линд отново започна да тича около кръга. Беше обмислил до съвършенство своя план. „Ще сключим договор, господин Маас. Вие ще ми помогнете да отмъстя на Зилес, а после аз ще ви спечеля пари. Ще бъда безспорно най-добре платеното дресирано куче в света. А вие — най-добре платеният дресьор.“

Мъжът се съгласи. Както мнозина без образование, той се отнасяше почитателно към всеки човек с академична титла. А Линд, макар и куче, беше образован.

Сега двамата живееха малко странно. Маас учтиво говореше на „ви“ на своето куче и се обръщаше към него с „господин професоре“. Искеше да му отстъпи леглото срещу мястото пред печката, а от храната избираше за него най-вкусните парчета. Линд употреби огромни усилия, докато го убеди, че като на куче му е все едно къде спи и че с нищо не е по-претенциозен от останалите немски догове.

Поиска само да го боядиса съвсем черен. След няколко опита Маас успя. После двамата започнаха да излизат навън. Правеха повече впечатление на слепец, воден от неговото куче, отколкото на господин, съпровождан от предано домашно животно. Маас изцяло се приспособи към желанията на Линд и вървеше винаги натам, накъдето го теглеше каишката.

Денем тренираха нови и ефектни номера. На Линд му беше интересно, измисляше трикове с неочаквани поанти, които щяха да заинтригуват всякаква публика. Подреждаше програмата, за да бъде кратка, наситена и динамична, мислеше за музиката, за костюмите, които ще си ушие Маас, и за хубаво украсения нашийник за себе си.

8

Доцент Зилес вдигна слушалката.

— Да, на телефона — каза. После трепна. — Какво? Не, не искам да купувам никакво куче. Имам достатъчно опитни животни, а освен това се снабдявам само от солидни фирми, а не просто така...

Гласът по телефона го прекъсна:

— Имам за вас куче, което сигурно ще искате да видите. Дог, немски дог. Много хубаво животно, господине... И извънредно интелигентно.

Зилес мислеше напрегнато. Това едва ли е някаква случайност. Този човек не е търгаш, научил, че понякога Зилес тайно купува кучета за опити. „Време, трябва да спечеля време“ — каза си той.

— Е, добре, ако реша да го купя, колко ще искате?

— Евтино ще ви го дам, господин доцент, евтино. И колкото по-скоро дойдете, толкова по-евтино ще бъде — отвърна гласът.

— Все още не знам дали това куче ме интересува — отговори Зилес. После се опита сам да атакува. — Обадете се другаде, нима не познавате друг лекар, който има нужда от лабораторни животни? Струва ми се, че разбирате от тази търговия. Или имате някаква причина, та се обаждате точно на мен?

— Имам — отговори гласът. — Защото кучето ви иска... Искане да дойде при вас. Ако вие не се съгласите, ще трябва да ида с него в полицията.

— Ама че изнудване! — въздъхна Зилес. — Какво точно желаете?

— Да дойдете тази вечер да го видите. — Мъжът съобщи мястото на срещата — една кръчма в края на града, и без да се сбогува, затвори телефона.

На масата в ъгъла Зилес завари един-единствен човек. Приличаше повече на бедняк, отколкото на професионален изнудвач. Уговориха се бързо и излязоха. Зилес успя да забележи, че никой в кръчмата не познава мъжа. Това е добър признак. В джоба си стисна

дръжката на пистолета. Щом стигнат до някое подходящо място, ще се справи с него. Не изглежда много отракан.

Отминаха временните жилищни постройките, прозорците им вече бяха тъмни. Тук хората лягат рано и рано стават.

— Още няколко крачки, след онази ограда — посочи мъжът. — Надясно, там, дето свети.

Зилес се обърна нататък. Изведнъж главата му сякаш пламна, пред очите му се завъртяха червени кръгове.

Мъжът пхна оловната тръба в ръкава си и опипа тила на Зилес.

— Добро попадение — похвали се сам.

Той промуши неподвижното тяло през пролуката от изпочупени летви в оградата и през дворчето го довлече до стария дървен гараж. Грижливо затвори ламаринените капаци на прозорчетата и двукрилата врата. Светна слабата крушка на тавана. В ъгъла спокойно лежеше голям черен немски дог. Матовата му козина едва се различаваше, само очите му светеха в полумрака. Мъжът замъкна Зилес до средата на гаража, претърси джобовете му и хвърли във водосточната яма всичко, което извади от тях, включително и пистолета. После го потупа по бузите; главата на Зилес безжизнено клюмна на една страна.

— Готово, господин професоре — каза той. — Сега само ще почакаме да се събуди.

9

Зилес усети силна болка в главата. Бавно и с усилие се надигна на лакти. По гръбначния му стълб болката се разнесе из цялото тяло. Той лежеше на циментов под, който миришеше на нефт. В полумрака видя силуета на мъж, надвесен над него. Опита се да си спомни. Да, това е мъжът, с когото днес разговаря във връзка с Линд, сигурно беше заради Линд.

— Как попаднах тук? — попита. — Вие ли?

— Аха.

— И... защо? Какво съм ви направил?

— На мен нищо.

Мъжът се обърна към ъгъла, Зилес също погледна нататък.

В мрака се чернееше фигурата на огромно куче, което бавно се надигна и отиде в средата на гаража. Беше съвсем черно. Дали все пак този мъж не е обикновен прекупвач? Козината на Линд бе цялата на бели петна. Зилес се опря на лакти.

— Аз наистина нямам нужда от такова голямо куче.

— Ще почакам навън, господин професоре — каза мъжът, като гледаше кучето. — Ако нещо... знаете как да ме повикате. А вие не си претърсвайте напразно джобовете, човече. Отдавна изхвърлих оная ваша играчка.

Значи все пак е Линд.

Вратата силно изскърца. Ключалката щракна.

Зилес с мъка се изправи на крака. Олюляваше се леко, главата му бучеше, виеше му се свят.

— Линд — каза бавно той, — най-сетне отново се виждаме. Малко се страхувах от тази среща.

От гърлото на кучето прозвуча дълбоко, глухо ръмжене.

— Искате ли нещо, господин професоре? — чу се глас отвън.

Зилес изтича към вратата.

— Ало, не можете да ме оставите тук така! Незабавно отворете! Или ще извикам полицията!

Тишина. Само кучето отново глухо изръмжа.

Зилес отчаяно чукаше по вратата.

— Слушайте, човече, не правете глупости! Не можете да ме оставите тук с това животно! То ще ме убие! Все пак вие трябва да ме защитите, не можете да оставите човек на произвола на едно куче! Нищо не съм му направил! Дори му помогнах, да, помогнах му! Беше обикновено куче, животно, а аз му дадох човешки мозък. Никое куче на света не е получавало такъв дар! Хайде, направете нещо, преди да ме е разкъсало!

— Аз не се бъркам, господин Зилес — обади се мъжът отвън. — Господин професорът ме помоли да ви доведа и аз ви доведох. С него се познавам по-отдавна, отколкото с вас. А дали сте навредили на господин професора, или сте помогнали на кучето — това вие трябва да го знаете. Или по-скоро той трябва да го знае.

— Ще крещя! Ще извикам хора! Помоооц!!!

— Можете да крещите колкото си щете. Тук никой няма да ви чуе. А и да ви чуе, няма да се юрне да ви търси.

Стояха един срещу друг — човекът и кучето. Зилес, опрян на дървената, пропита от масло врата на гаража, и срещу него Линд, едър, жилиав, с мощен гръден кош и огромна муцуна, в която проблясваха големи зъби.

Зилес бавно падна на колене. Мъчително се взираше в очите на Линд с погледа на човек, който знае, че животът му е в опасност, но който е готов да използва всяка възможност, дори и най-унизителната, за да го спаси.

„Прагматик до последния момент“ — помисли си Линд и отново изръмжа. Този път заплашително.

Зилес вдигна ръце пред лицето си.

— Не, Линд, не бива да го правиш. Не може просто да ме убиеш, нали аз също не те убих! Направих го заради човечеството, разбираш ли, Линд, за хората, за теб, за твоите деца... Линд, нареди на този отвън веднага да ме изведе оттук. Ще дойдеш с мен у дома, няма вече да бъдеш в клетка, нали си спомняш как ти казах, че ще живееш с мен, ще работим и занапред заедно, ти винаги си бил по-добрият, без теб аз нямаше да успея. Трансплантацията на човешки мозък, най-тежката задача, която лекарят може да си постави! Все още ми се струва като сън, Линд, но ти си тук, ти живееш, съществуваеш, мислиш. Успяваш да

се разбираш с хората, Линд — та това е победа! Ние успяхме, разбираш ли!

Той стоеше на колене с разперени ръце и широко отворени очи. Приличаше на пророк и сякаш вярваше на всичко, което казва. Може би наистина вярваше.

Линд внимателно се взря в шията на Зилес. Гледаше напрегнатите сухожилия, пулсиращите артерии. Той изръмжа и скочи. За първи път впиваше зъби в живо месо. В човешко месо.

Зилес извика отчаяно, безнадеждно и се замята конвулсивно. Линд усещаше как костите пращят в зъбите му. Жадно и лакомо гълташе сладката и топла кръв.

Когато се умори, леко и тихо излая. Вратата се отвори, Маас влезе. Потрепера от ужас при вида на разкъсаното тяло и затвори очи.

— Го-господин професоре — запелтечи той, — това не е възможно! Не, не вярвам и нищо не виждам! Трябва да се махаме, за бога, трябва да изчезнем оттук!

Отвори боязливо очи и погледна Линд, който спокойно облизваше кръвта от козината си. После за пръв път, откакто бе научил за неговия случай, му изкрещя:

— По дяволите, хайде да вървим, не издържам вече тук!

Измъкна се бързо през вратата и се затича към оградата. Линд стоеше неподвижен и ръмжеше. Не можеше да се разбере дали заплашително или победоносно.

10

Сега, когато си беше уредил сметките със Зилес, дните изведнъж станаха много дълги за Линд. Той просто не беше на себе си. Докато подготвяше своето отмъщение, му се струваше, че съществуването му има някакъв смисъл. Очакваше възмездието като освобождение: всичко ще се промени, миналото ще престане да го измъчва, той ще бъде вече обикновено куче. Ала след смъртта на Зилес у него се всели само празнота, жадуваното облекчение не идваше. Вместо него настъпиха дни, запълнени с тренировки за цирковия манеж, които изведнъж бяха станали толкова скучни и безсмислени.

Известно време Линд все още проявяваше интерес към вестниците. Разбира се, всички пишеха за ужасното откритие в изоставения гараж. Събитието се задържа на първите страници цели десет дни. Журналистите се надпреварваха в догадки и теории. Почти всички свързваха смъртта на Зилес с изчезването на неговия приятел и колега професор Линд преди пет месеца. Най-разпространено беше становището, че се отнася за голяма акция на някоя велика сила; аферата дори доведе до уволнението на няколко ръководни работници от разузнаването. Стигна се и до дипломатически усложнения, за щастие без сериозни международни политически последици.

Във връзка с това се смяташе за напълно необясним фактът, че доцент Зилес явно е бил разкъсан от огромно животно, някои предполагаха, че е побеснял вълк или дори цяла глутница. Как агентите на великата сила са успели да докарат незабелязано вълците в града, а след това да ги върнат обратно, оставаше загадка.

След десет дни събитието неочаквано изчезна от страниците на вестниците. Както съобщи един опозиционен всекидневник, за това се беше постарала самата полиция, която се оказа безсилна да се справи с тягостния случай.

Но още преди това Линд прочете във вестниците, че неговата съпруга Юлия е подала молба той официално да бъде провъзгласен за

мъртъв. Отново срещна името ѝ в рубриката „Обществен живот“ до името на братовчед си Рудолф.

През това време Маас трескаво се подготвяше. Той продаде всичко, което можеше да се продаде в бедното му жилище. Търсеше дрехи, с които да изглежда солидно, когато ще уговаря първия си ангажимент. Вярваше, че богатството е лек срещу всичко и че щом забогатее, ще забрави онова, което бе принуден да види в гаража.

Но Линд от ден на ден ставаше все по-мрачен. Когато не тренираше, той не се помръдваше от мястото си и отпуснато лежеше пред топлата печка. Гледаше с широко отворени очи голата стена, мълчеше и почти не вземаше тресчицата в муцуната си.

Представяше си манежа и вариететния подиум, обградени от тълпи шумни, непоносими и щастливи хора. Той е ничий — кучетата се боят от него, а хората? Какво общо има с тях? Само мозъкът, за който те и не подозират. Мозъкът, който усложнява всичко.

Едно-единствено нещо бе в състояние да го развълнува. Споменът за страшната нощ, за обезобразения Зилес. Страхът в неговите очи, дългите мигове, в които Линд се чувствуваше силен. И вкусът на сладката, топла човешка кръв. Знаеше, че всичко това е чудовищно, но не можеше да му се противопостави.

Маас вече губеше търпение. Наближаваше денят, когато трябваше да отидат и да се представят на артистичната агенция. Кучето, което непрекъснато лежеше, изпаднало в апатия, опряло глава на предните си лапи, все повече го безпокоеше.

— Господин професоре, аз ви разбирам — казваше му често Маас, — това изобщо не ви интересува и не може да ви интересува. Но като издържим година-два, знаете ли каква пара ще падне? Нашият номер ще бъде безценен. А после ще заминем някъде, където никой няма да ни познава и ние никого няма да познаваме. Ще си купим голяма къща край морето и до края на живота си няма да правим нищо, само ще лежим в градината и ще гледаме небето.

Кучето не реагираше. Гледаше го с невиждащи очи. „По дяволите — мислеше си Маас, — дали професорският мозък, с който го е дарил доктор Зилес, не е престанал да работи?“

Линд трябваше да се насилва, за да не гледа постоянно едва забележимата адамова ябълка на шията му. Шийната артерия! „Не, никакви закони не важат за мен, нито човешки, нито животински, ако

изобщо има някакви. Морал?! Колко смешно! Та нали човек ме направи такъв! И затова аз сам ще реша как да постъпя с човека...“
Една вечер, когато мъжът си почиваше със свободно отпуснати ръце и с разкопчана на врата риза, Линд скочи.

Върволицата от коли пред нея проблясваше с габаритните си светлини. Истински ужас е да минеш през центъра на града — с всеки ден улиците стават все по-задръстени. Юлия Линд нервно премести крака си от спирачката на газта, моторът изръмжа на празен ход. Все още не се справяше добре с колата, беше получила шофьорска книжка само преди няколко седмици. И без това книжката скоро няма да ѝ трябва. Знаеше, че шофира зле. Караше с неудоволствие, по необходимост, считаше, че автомобилите са мъжка работа. Когато се омъжи, няма вече да сяда зад волана. Чакането се проточи. „Изглежда, е станала някаква катастрофа“ — помисли си тя.

Взе вечерния вестник от съседната седалка. Беше го купила на път за адвокатската кантора, за да съкрати чакането там, но дори не надникна в него, толкова бързо я прие доктор Рихтер.

НОВА ЖЕРТВА НА ВЪРКОЛАКА — крещеше огромно заглавие на първа страница. Нова жертва на чудовището, което вилнее в нашия град. Полицията е безсилна. Неизвестен безумец или подивяло животно? Докога?

Разбира се, пак не липсваше тяхното име. Всички свързваха новата трагедия със серията от зверски убийства, започнала с изчезването на нейния мъж и след това с убийството на доцент Зилес. Намерил се бе дори драскач, който по идиотска дедукция стигаше до извода, че професор Линд е полудял и има пръст във всичко. Той е опитомил глутница вълци и ги е обучил да убиват. Бог знае дали и сам не участва в нападенията. Вероятно е искал Зилес да му сътрудничи и понеже доцентът е отказал, е станал първата жертва. „Глупаци — въздъхна Юлия Линд, — колко дълго още ще ни мъчат с тези втели-некипели.“ Новата, вече четвърта жертва беше двадесет и две годишна продавачка, която била на гости у приятели и се прибирала вкъщи през безлюдния парк. И тя е била разкъсана през нощта, далеч от хората, там, където никой не е можел да чуе виковете ѝ. „Не, животните не постъпват така — помисли си Юлия Линд. — Зад всичко това се крие

човешки мозък, човек. Убиец.“ Най-сетне улицата се освободи. Юлия се вля в зелената вълна. Заобиколи търговския квартал и излезе на околоръстното шосе, което водеше към предградията. След седем минути си беше у дома.

Пред входа натисна клаксона. Ще трябва да почака малко, докато някой дойде да ѝ отвори.

Покрай оградата тичаше мощен немски дог. Едър, малко занемарен. Собственикът му би трябвало да се грижи повече за него.

Когато притича пред колата, кучето се вгледа в Юлия. Стори ѝ се, че вече го е виждала някъде, но не можа да си спомни къде.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.